

**Riktlinje**

**Process:** 3 RGK Hälsa, vård och tandvård

**Område:** Vuxentandvård- vårdprogram

**Giltig fr.o.m:** 2018-07-03

**Giltig t.o.m:** 2023-10-06 00:00:00

**Faktaägare:** Lina Sjödahl, Klinikchef Folktandvården Norr

**Fastställd av:** Olle Bergström, Ordförande medicinska kommittén

**Revisions nr:** 6

**Identifierare:** 65057



# Karies, vuxentandvård

**Gäller för:** Folktandvården

## Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
1.1	Definition.....	2
2	Behandling.....	3
3	Referenser.....	4

# 1 Inledning

## 1.1 Definition

Socialstyrelsen Nationella Riktlinjer för tandvård generella rekommendationer rörande karies:

### Diagnoser/ tillstånd

Socialstyrelsen Nationella Riktlinjer för tandvård generella rekommendationer rörande karies:

I Socialstyrelsens nya Nationella riktlinjer för tandvård framgår det att man utgår från att alla individer borstar tänderna med fluorid tandkräm två gånger per dag. Alla åtgärder som föreslås är de som har en tilläggseffekt utöver daglig tandborstning med fluorid tandkräm. De åtgärder som rekommenderas inkluderar både egenvård och professionell vård. Huvudsakliga betoningen ligger på förebyggande åtgärder och behandlingar som är riktade mot orsaksfaktorer till karies, vanligen relaterade till kost.

Fluorid i sig hämmar upplösningen av emalj genom att minska demineraliseringen och samtidigt förstärka remineraliseringen av skadad emalj. Fluorid minskar även syraproduktionen hos bakterier och reducerar bakteriernas förmåga att uthärda den sura miljö de själva är orsak till. Riktlinjer för kariesprevention presenteras i "Nationella riktlinjer för tandvård 2021". Socialstyrelsen överläter åt behandlaren att utnyttja tillgängliga fluoridpreparat optimalt i samband med all tandbehandling, dvs. att i större utsträckning utforma behovsrelaterade individuella fluoridprogram. Enligt riktlinjerna finns inget belägg för att t.ex. klorhexidin ska användas vid behandling av kariessjukdom. Dessa riktlinjer är dock avpassade för friska vuxna. Inom tandvården finns patienter med ett spektrum av fysiska och psykiska problem som kan förvärra kariessituationen. Därför finns även förebyggande behandling som går utanför de huvudsakliga rekommendationerna i Socialstyrelsens Nationella riktlinjer med här. Notera att rekommendationerna ibland överstiger doseringsrekommendationer angivna i [www.fass.se](http://www.fass.se) och att recepten då måste markeras med "Obs".

### Diagnoser/ tillstånd

- Ingen aktuell kariesrisk
- Risk för kronkaries
- Förhöjd risk för kronkaries
- Initial kronkaries med risk för progression
- Risk för rotkaries
- Förhöjd risk för rotkaries
- Initial rotkaries med risk för progression
- Manifest karies
- Vuxna som behöver särskilt stöd, risk för förlorad tandvårdskontakt

## 2 Behandling

### Ingen aktuell kariesrisk

Egenvård:

Borsta tänderna 2 gånger om dagen med 2 cm fluorid tandkräm i 2 minuter. Efter borstning, ta lite vatten i munnen och sila skummet mellan tänderna.

Professionell vård

- Stärka och uppmuntra goda vanor.
- Revisionsundersökning med 24–36 månaders intervall.

### Risk för karies

#### Risk för kronkaries och för rotkaries

Egenvård:

- Borsta tänderna 2 gånger om dagen med 2 cm fluorid tandkräm i 2 minuter. Efter borstning, ta lite vatten i munnen och sila skummet mellan tänderna.
- Minskat sockerintag. Frekvens och mängd. Betona sockertid i munnen
- Sköljning med 0,2% Natriumfluoridlösning, 1 gång dagligen.

Professionell vård:

- Rådgivande samtal med fokus på beteendeförändring gällande tandborstning, minskad sockerexposition, måltidsfrekvens och ökad fluoridexponering.
- Uppföljning av givna råd.
- Revisionsundersökning med 12–18 månaders intervall.

### Förhöjd risk för kron- och rotkaries, initial rotkaries med risk för progression.

Egenvård:

- Borsta tänderna 2 gånger om dagen med 2 cm fluorid tandkräm i 2 minuter. Efter borstning, ta lite vatten i munnen och sila skummet mellan tänderna. Vid rotkaries rekommenderas tandborstning 2 gånger per dag, 2 minuter med 2 cm 5000 ppm fluorid tandkräm, sila skummet mellan tänderna.
- Minskat sockerintag. Frekvens och mängd. Betona sockertid i munnen
- Sköljning med 0,2% Natriumfluoridlösning, 1 gång dagligen.
- Fluoridgel i skena dagligen

## Professionell vård

- Rådgivande samtal med fokus på beteendeförändring gällande tandborstning, minskad sockerexposition, måltidsfrekvens och ökad fluoridexponering.
- Professionell tandrengöring vid behov, flossing approximalt och fluoridlackning var 6:e månad på torr tandyta. Vid förhöjd risk för rotkaries eller initialrotkaries med risk för progression rekommenderas professionell tandrengöring, flossing approximalt och fluoridlack var 3:e månad på torr tandyta.
- Uppföljning av givna råd.

## Manifest karies

- Vid manifest karies viktigt att jobba med beteendeförändring innan och samtidigt som restaurativ terapi utförs. Ingen protetik innan kariessituationen är under kontroll. Restaurativ terapi botar inte kariessjukdomen, beteendeförändring botar kariessjukdomen.
- Kariesskada som kräver operativ åtgärd kan excaveras med borrh eller handexcavator. De har samma rekommendation i de nya nationella riktlinjerna. Att excavera med laser och kemomekanisk teknik är mer tidskrävande och därför har dessa metoder inte fått lika hög rekommendationsgrad som konventionell excivering eftersom den ekonomiska aspekten väger in.
- Stora pulpanära kariesangrepp kan excaveras med två olika metoder, stegvis excivering och expektans minst 3 månader innan uppföljning med vitalitet och permanent fyllning eller partiell excivering. Nytt för denna version av de nationella riktlinjerna är partiell excivering där tandläkaren excaverar bort merparten av manifest karies, viktigt att det är kariesfritt i kavitetens periferi, men möjligt att lämna manifest karies mest pulpalt åt och göra en permanent fyllning direkt istället för en stegvis excivering. Den partiella excivering har en mindre kostnad vad gäller tidsåtgång och fyllning då patienten inte behöver komma på ett uppföljande besök för kontroll och byte av temporär fyllning till permanent fyllning. Det är även mer tidseffektivt än att excavera helt kariesfritt för att göra en fullständig excivering.
- Revisionsundersökning med 12 månaders intervall.

## 3 Referenser

Nationella riktlinjer för tandvård

[Nationella riktlinjer för tandvård - Socialstyrelsen](#)

**Giltig fr.o.m: 2018-07-03**  
**Giltig t.o.m: 2023-10-06 00:00:00**  
**Identifierare: 65057**  
**Karies, vuxentandvård**



**Vid upptäckt av felaktig information eller länk, vänligen meddela  
faktaägare**